

Ģimenes plāno izdevumus, lai sagatavotu bērnus skolai

Gunda Katrīna Vovere

Vasara ir tuvu izskaņai, skolēniem jāķer vēl pēdējie saules stari, jāizbauda ilgāks miegs no rīta, jādzīvo bezrūpībā, bet... jāsāk arī domāt par atgriešanos skolas solā. Daudzām ģimenēm tas sagādā galvas sāpes, jo patiesībā nav lēts prieks – mācību piederumi, apģērbs, apavi un soma. Pat vidusmēra ģimenei tas var likt padomāt un plānot finanses, bet kā ar to tiek galā trūcīgas, maznodrošinātas un (vai) daudz bērnu ģimenes?

Atbild Preiļu novada Labklājības pārvaldes Sociālā dienesta pārstāvis:

«Preiļu novada Labklājības pārvaldes Sociālais dienests prioritāri nodrošina Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā noteikto pamata sociālās palīdzības pabalstu izmaksu. Atsevišķs pabalsts, kura mērķis būtu palīdzēt maznodrošinātām un trūcīgām ģimenēm sagatavot bērnus skolai, nav paredzēts. Tā kā garantētā minimālā ienākuma pabalsts paredzēts kā materiāls atbalsts naudas izteiksmē minimālo ikdienas izdevumu apmaksai, trūcīgai ģimenei, plānojot ikmēneša budžetu, ir jāparedz noteikta pabalsta daļa arī skolai nepieciešamo lietu iegādei bērniem.

Trūcīgām, krīzes situācijā esošām mājsaimniecībām un maznodrošinātām mājsaimniecībām, saņemot Sociālā dienesta izziņu, ir iespēja kalendārā gada ietvaros saņemt individuālo mācību piederumu komplektu bērnam vecumā no 5 līdz 16 gadiem (ieskaitot) – katram bērnam atbilstoši vecumam.

Pieejami divu veidu mācību piederumu komplekti – sākumskolas skolēniem (t. i. bērniem vecumā no 5 līdz 10 gadiem) un pamatskolas skolēniem (t. i. bērniem vecumā no 11 līdz 16 gadiem). Mācību piederumu komplektā sākumskolas skolēniem iekļautas šādas lietas: mugursoma, klades, burtnīcas, nošu burtnīca, zīmēšanas papīrs, aplikāciju papīrs, kartons, pildspalvas, zīmuļi, flomāsteri, dzēšgumijas, otas, šķēres, lineāls, līme, akvareļu, gvaša krāsas u. c. kancelejas piederumi. Savukārt mācību piederumu komplektā pamatskolas skolēniem ietilpst: klades, burtnīcas, nošu burtnīca, zīmēšanas papīrs, aplikāciju papīrs, kartons, pildspalvas, zīmuļi, flomāsteri, dzēšgumijas, otas, šķēres, lineāls, transportieris, līme, akvareļu, gvaša krāsas, rasetne u. c. skolas gaitām nepieciešamas lietas.

Komplektus iespējams saņemt Sabiedrības integrācijas fonda Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+) programmas ietvaros biedrībā «Ģimeņu atbalsta centrs «Puķuzirnīs»» (Dau-

Par to, ar kādiem izdevumiem jāērķinās, lai sagatavotu bērnus skolai, piekrita pastāstīt divas ģimenes no Preiļu novada – Trūpu un Kirilova ģimene.

Iveta Trūpa ir vientuļā mamma, kura audzina trīs bērnus. Jaunākajai atvasei ir 10 gadi, vidējam – 15, bet vecākajam bērnam – 16 gadi. Ģimene dzīvo laukos, un Iveta šobrīd ir bezdarbnieka statusā. Lai sagatavotu vienu bērnu skolai, Iveta stāsta, ka ir nepieciešami vismaz 200 eiro, tātad kopā no ģimenes budžeta tas prasa ap 600 eiro. Ģimenei šī summa ir ļoti liela. Nepieciešamo lietu saraksts ar mācību materiāliem, maiņas apģērbu un apaviem, lai uzsāktu jaunu mācību gadu, šķiet normāls, atzīst Iveta, taču piebilst, ka līdz šim bērni mācījušies lauku skolā, kur šīs vajadzības nav bijušas tik lielas. Šobrīd vecākais bērns ir absolvējis pamatskolu, un mācības vidusskolā nāksies turpināt pilsētas skolā, kur prasības esot jau nedaudz citādākas. Iveta stāsta, ka pagājušajā gadā no Preiļu novada pašvaldības pirms mācību gada sākuma saņēmusi atbalstu 40 eiro apmērā par katru bērnu. Lai arī šī pabalsta apmērs bijis salīdzinoši neliels, jo par saņemtajiem 120 eiro varējis nopirkt tikai bērniem apavus, taču šogad noņemts arī tas. Ivetas ģimenei ir piešķirts maznodrošinātas ģimenes statuss, tāpēc viņas bērniem ēdināšana skolā ir ar 50 % atlaidi, tomēr arī ar atlaidi par trīs bērniem maksājamā summa sanāk diezgan liela. Iveta atklāj savu metodi, kā šo procesu – nodrošināt bērnus ar nepieciešamo palaišanai uz skolu – padarīt vieglāku, proti, viņa sadala katra bērna prioritātes uz vairākiem mēnešiem, tādā veidā visu sapērkot pamazām. Jāpiebilst, ka, neraugoties uz grūtībām, Iveta šķiet diezgan pozitīvi noskaņota un sarunas beigās nosaka, ka kaut kā jau galus sanāk savilkt.

Rudīte Kirilova ar savu civilvīru ir tiešām kupla ģimene, jo viņiem ir seši bērniņi – pašam jaunākajam ir vien divi mēneši, pārējiem bērniem ir trīs, pieci, desmit un 15 gadi. Ģimene dzīvo pilsētā. Pati Rudīte šobrīd atrodas bērnu kopšanas atvaļinājumā, bet civilvīrs strādā algotu darbu.

Rudīte stāsta, ka viena bērna sagatavošana jaunajam mācību gadam no ģimenes budžeta prasa vismaz 300 eiro. Ģimenei šķiet adekvāts saraksts, kurā uzskaitīti mācību procesam nepieciešamie mācību līdzekļi, apģērbs, maiņas apavi un citas lietas, taču, kā norāda Rudīte, neadekvātas ir cenas veikalos visām šīm skolēniem un bērniem nepieciešamajām precēm. Rudīte par visiem bērniem saņem pabalstu 671 eiro apmērā un ar šo summu nevar apmierināt visu sešu bērnu vajadzības. Ņemot vērā to, ka viņi ir daudz bērnu ģimene, iepriekš no pašvaldības ir saņemtas mācību materiālu pakas, kurās ir viss nepieciešamais skolēnam. Rudīte atzīst, ka tas, protams, ir jūtams atbalsts, bet ar šīs pakas saturu pietiek tikai vienam semestrim, un tad atkal ir jāpērk burtnīcas, pildspalvas u. c. piederumi. Turklāt te līdzīgi dotās skolas somas neesot labas kvalitātes, tāpēc ģimene izvēlas iegādāties tās paši. Lai gan pašvaldība bērniem sedz ēdināšanas pakalpojumus 50 % apmērā, ģimene vēlētos, lai vismaz daudz bērnu ģimenēm pašvaldība tos segtu pilnā apmērā.

gavpils ielā 2, Preiļos, ceturtdienās plkst. 15.00–18.00) un biedrībā «Latvijas Sarkanais Krusts» (Talsu ielā 2a, Preiļos, darba dienās plkst. 14.00–17.00). Pie abu biedrību pārstāvjiem var interesēties par iespēju komplektus nogādāt arī uz pagastiem. Iespēju robežās, vērstoties pie sociālā darbinieka, ir iespēja saņemt arī mazlietotu apģērbu.

Sabiedrības integrācijas fonds (SIF) jau no 2015. gada aicina saņemt mācību piederumu komplektus visā Latvijā. Tie ir paredzēti tam, lai palīdzētu sākt skolas gaitas trūcīgo, maznodrošināto un krīzes situācijā nonākušo ģimeņu bērniem. Šo palīdzību var saņemt bērni vecumā no pieciem līdz 16 gadiem. Par katru bērnu atbilstošajā vecumā kalendārā gada laikā var saņemt vienu komplektu.

Pagājušajā gadā mācību piederumu komplektus saņēma 8420 Latvijas skolēni un 2652 Ukrainas iedzīvotāju bērni. Mācību piederumu komplekta mērķis ir sniegt atbalstu skolēniem, kā arī mazināt sociālo nevienlīdzību skolas vidē.

Ar punktiem, kuros var saņemt mācību piederumu komplektus, var iepazīties mājaslapā www.atbalstapakas.lv/atbalsta-vietas.

Brīvprātīgās iniciatīvas pabalsti bērna sagatavošanai skolai Latgales novados un valstspilsētās

• **Līvānu novadā** daudz bērnu ģimenēm pirms kārtējā mācību gada sākuma ir iespēja saņemt pabalstu 20 eiro apmērā par katru bērnu;

• **Ludzas novadā** daudz bērnu ģimenēm, tai skaitā, ja bērniem ir 18–24 gadi un viņi apgūst vispārējo, profesionālo vai augstāko izglītību, – 50 eiro par katru bērnu;

• **Rēzeknes novadā** pabalsts vispārīzglītojošo skolu pirmklasniekiem tiek piešķirts 30 eiro apmērā reizi gadā pirms mācību gada sākuma skolas piederumu komplekta iegādei, neizvērtējot skolēnu vecāku materiālo stāvokli. Skolas piederumu komplekts tiek izsniegts skolēniem, kuri apmeklē pašvaldības vispārējās izglītības iestādes, neatkarīgi no deklarētās dzīvesvietas;

• **Augšdaugavas novadā** vienreizējais pabalsts mācību līdzekļu iegādei tiek piešķirts trūcīgas mājsaimniecības bērnam, kurš uzsāk vai turpina mācības Augšdaugavas novada pašvaldības vispārīzglītojošās izglītības iestādēs no piecu gadu vecuma. Pabalsts tiek piešķirts vienu reizi gadā, uzsākot jaunu mācību gadu, un tā apmērs vienam bērnam ir 25 eiro.

Daugavpils un Rēzeknes valstspilsētā, Preiļu, Balvu un Krāslavas novadā pie brīvprātīgās iniciatīvas pabalstiem šādas pozīcijas nav.

Atpakaļ uz skolu padomi, kā ietaupīt

Izmanto esošos resursus

• Pārskatiet mājās esošos krājumus un izskatiet, vai ir kādas lietas, kuras varat atkārtoti izmantot – pildspalvas, zīmuļus, burtnīcas, mugursomas utt.
• Apskatiet, vai bērna apģērbs no iepriekšējā gada vēl der. Varbūt tikai dažas lietas nepieciešams nomainīt vai atjaunot.

Kopienas resursi

• Pārbaudiet, vai jūsu kopienā ir grupas vai forumi, kur cilvēki dalās ar lietām, kuras viņiem vairs nav nepieciešamas. Varbūt kāds cits vecāks var atdot vai iemainīt skolas piederumus vai apģērbu.
• Apmeklējiet lietotu preču veikalus, kur bieži var atrast lētas un labā stāvoklī esošas preces.

Plāno

• Izveidojiet sarakstu ar visiem nepieciešamajiem piederumiem un apģērbu. Prioritizējiet to, kas ir visvairāk nepieciešams.
• Salīdziniet cenas veikalos un meklējiet atlaides.

Atbalsts uz izpratne

• Pārrunājiet ar bērnu situāciju un iesaistiet viņu sagatavošanās procesā. Tas palīdzēs bērnam saprast, kāpēc ir svarīgi rūpīgi izmantot resursus un būt izpalīdzīgam.
• Ar rūpīgu plānošanu un kopienas atbalstu ir iespējams sagatavot bērnu skolai arī ar ierobežotiem finansiālajiem resursiem. Galvenais ir meklēt palīdzību, būt radošam un izmantot pieejamos resursus pēc iespējas efektīvāk.

Skolēnu vecākiem mācību vajadzībām

IR JĀPĒRK

- rūtiņu un līniju burtnīcas un klades
- pildspalvas
- penālis
- zīmuļi
- mapes darba lapām
- grāmatu un burtnīcu vāciņi
- skolas soma
- līme un šķēres
- lineāls
- skočs
- dzēšgumija
- flomāsteri, marķieri
- sporta tērps un apavi
- mainas apavi
- peldkostims/peldbikses, baseina piederumi (piemēram, čības, dvieļi)
- priekšauts
- ikdienas un svētku apģērbs, skolas forma, ja skola to paredz
- audums, dzija vai jebkurš cits materiāls vai izejviela, kuru izmantojot, skolēns rada priekšmetu vai produktu savām vajadzībām **ārpus** mācību obligātā saturā

NAV JĀPĒRK

- mācību grāmatas
- darba burtnīcas, nošu burtnīcas
- mācību literatūra
- dienasgrāmata
- ģeogrāfijas atlants un kontūrkartes
- pārtikas produkti un izejmateriāli dizaina un tehnoloģiju apguvei (piemēram, adatas, diegi, olas, saplāksnis, naglas)
- plastilīns, veidošanas un māla masa
- aplikāciju, akvareļu, zīmēšanas un A4 papīrs mācību materiālu kopēšanai
- audums, dzija vai jebkurš cits materiāls vai izejviela, kuru izmantojot, skolēns rada priekšmetu vai produktu, kas paredzēts mācību **obligātā saturā apguvei**

Latvijas Republikas Tiesībsarga birojs nupat ir publicējis apkopotu informāciju, lai atgādinātu un informētu vecākus par to, kas IR un kas NAV jāpērk skolēnam, gatavojoties jaunajam mācību gadam (*skat. attēlā blakus*). Tas ir noteikts Izglītības likumā, kurš nosaka, kas jānodrošina ģimenēm un kas – izglītības iestādēm. Sīkāk ar informāciju var iepazīties tīmekļvietnēs tiesibsargs.lv un likumi.lv.

Lai arī valsts un pašvaldības piedāvā atbalstu, piemēram, mācību piederumu komplektu veidā, kā arī dažādus pabalstus, daudz ģimenes joprojām saskaras ar finansiāliem izaicinājumiem. Katrs bērns prasa ievērojamus izdevumus, un pieejamais atbalsts bieži vien sedz tikai daļu no vajadzībām. Ģimenēm ir jāizvēlas starp kvalitāti un budžetu, un bieži vien jāsadala pirkumi pa mēnešiem, lai apmierinātu visas bērnu vajadzības. Neskatoties uz to, daudzām ģimenēm palīdz pieejamie resursi un atbalsta iespējas, lai nodrošinātu bērnu sagatavošanu skolai. **■**

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Ģimenes plāno izdevumus, lai sagatavotu bērnus skolai» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds